

אתה זוכר מעשה עולם, ופוקד כל יצורי קדם. לפניך נגלו כל תעלומות, והמוון נסתרות שמבראשית. כי אין שכחה לפני כסא כבודך ואין נסתר מנגד עיניך. אתה זוכר את כל המפעל וגם כל היצור לא נכחד יממך

Bereishis 21:17

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנְּעֹר וַיִּקְרָא מְלָאךְ אֱלֹהִים | אֶל־הַגֵּר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הַגֵּר
אֶל־תִּירָאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנְּעֹר בְּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם

Rashi

את קול הנער. מכאן שיפיה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל

באשר הוא שם. לפי מעשים שהוא עושה עכשו הוא נדון, ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות (ראש השנה ט"ז), לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגים ואומרים רבוננו של עולם, מי שעתיד זרעו להמית בך בצמא אתה מעלה לו באר, והוא משיבם עכשו מה הוא, צדיק או רשע? אמרו לו צדיק, אמר להם לפי מעשיו של עכשו אני דנו, וזהו באשר הוא שם

Chizkuni

את קול הנער פרש"י מכאן שתפלת החולה נשמעת מתפלת אחרים. והא דאמרין בברכות אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין. י"ל היינו טעמא משום דסתם חולה לא מצי מיכוין אבל זה שכיוון נשמעה תפלתו לפני הקב"ה

Ramban

באשר הוא שם לפי מעשים שהוא עושה עכשו הוא נדון ולא לפי מעשים שהוא עתיד לעשות לפי שהיו מלאכי השרת מקטרגין וכו' לשון רבינו שלמה מדברי רבותינו והנכון בעיני בדרך הפשט שיאמר כי שמע אלהים אל קול הנער אשר הוא שם הודיע אותה שלא תצטרך ללכת משם אל מעין ובור כי במקום ההוא ירוה צמאו מיד ואמר לה קומי שאי את הנער אחרי שתותו כי לגוי גדול אשימנו

Bereishis 16:11

וַיֹּאמֶר לָהּ מְלָאךְ יְהוָה הֲנֵךְ הָרָה וַיִּלְדֶּת בֶּן וַקְרָאת שְׁמוֹ יִשְׁמַעֵאל כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־עֲנָנָהּ

Onkelos

וַאֲמַר לָהּ מְלָאכָא דַּיִי הָא אַתְּ מַעֲדָיָא וְתִלְדִּין בְּרַ וְתִקְרִין שְׁמִיהּ יִשְׁמַעֵאל אַרִי קַבִּיל יְיָ צְלוֹתֶיךָ

¹ Excerpt from R"H liturgy

Bereishis 16:13

וּתְקַרְא שֵׁם-יְהוָה הַדֹּבֵר אֵלֶיךָ, אֲתָה אֵל רֹאֵי: כִּי אָמַרְהָ, הֲגַם הַלֵּם רֹאִיתִי--אַחֲרֵי רֹאֵי

Seforno

וּתְקַרְא שֵׁם ה' הנה קריאת שם ה' היא התפלה אשר בה שבחו של הקב"ה במחשבת המתפלל או בדבריו, כאמרם ז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל, כי בזה יכוין המתפלל לאל ית', כענין שויתי ה' לנגדי תמיד, וכן קראתי שמך ה'², וכן ושמואל בקוראי שמו³ וכן כי שם ה' אקרא⁴. אמר א"כ שכאשר התפללה סדרה שבח האל ית' שדבר אליה באמרה **אתה אל ראי**. אתה אל של ראייה בכל מקום, לא בביתו של אברהם בלבד כאמרם ז"ל⁵ כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה

Bereishis 16:6

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-שְׂרֵי, הֲנֵה שִׁפְחָתְךָ בְּיָדְךָ--עֲשֵׂי-לָהּ, הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ; וַתַּעֲנֶה שְׂרֵי, וַתִּבְרַח מִפְּנֵיהָ

Ramban

וַתַּעֲנֶה שְׂרֵי וַתִּבְרַח מִפְּנֵיהָ חטאה אמנו בענוי הזה וגם אברהם בהניחו לעשות כן ושמע ה' אל עניה ונתן לה בן שיהא פרא אדם לענות זרע אברהם ושרה בכל מיני הענוי

מסילת ישרים, פרק ד, בדרך קניית הזהירות

אלא על כולם ישגיח ויפקח בהשואה אחת, לדון כל אחד מהם ולהעניש אחר כך על כל אחד כפי מה שהוא, והוא מה ששלמה המלך עליו השלום אומר (קהלת יב): כי את כל מעשה האלקים יביא במשפט וגו', כי כאשר אין הקדוש ברוך הוא מניח מלשכוח כל מעשה טוב קטן כמות שהוא, כן לא יניח מלשפוט ולהוכיח כל מעשה רע קטן כמות שהוא

ולהוציא מלב הרוצים להתפתות ולחשוב שלא יעלה האדון ברוך הוא בדיניו הדברים הקלים ולא יקח חשבון עליהם. אלא כללא הוא (בבא קמא נ): כל האומר, הקדוש ברוך הוא ותרונו הוא, יותרו מעוהו. וכן אמרו: אם אומר לך יצר הרע, חטא, והקדוש ברוך הוא מוחל לך אל תשמע לו

וזה דבר פשוט ומבורר, כי הנה אל אמת ה'. והוא מה שאמר משה רבנו עליו השלום (דברים לב): הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול וגו', כי כיון שהקדוש ברוך הוא רוצה במשפט, הנה כך הוא עבור על המשפט, העלים את העין מן הזכות כמו מן החובה. על כן אם משפט הוא רוצה, צריך שיתן לכל איש כדרכיו וכפרי מעלליו בתכלית הדקדוק, בין לטוב בין למוטב, והיינו, אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא, שפירשו ז"ל (ספרי): לצדיקים ולרשעים, כי כך היא המדה ועל הכל הוא דן ועל כל חטא הוא מעניש ואין להמלט

² Eicha 3:55

³ Ps.99:6

⁴ Devarim 32:3

⁵ Bava Metzia 59a